

УДК: 009 (082)

Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 22-23 березня 2007 р.: В 2 т. – Т. 1 / За заг. ред. А.Г.Гудманяна, О.В.Петренка. – К.: НАУ, 2007. – 392 с.

Містить матеріали щорічної науково-практичної конференції з проблем гуманітарної освіти в вищих навчальних закладах галузевого спрямування. У том I увійшли матеріали доповідей за науково-практичними напрямками "Гармонізація науки і вищої освіти в інформаційному суспільстві (філософський аспект)", "Комунікативно-інформаційні технології навчання", "Психологія професійної самореалізації особистості", "Сучасний фахівець: соціологічні виміри", "Політологія", "Історія", "Теоретичні та практичні питання галузевого перекладу", "Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов".

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

проф. А.Г. Гудманян, директор Гуманітарного інституту
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

доц. О.В. Петренко, заступник директора Гуманітарного інституту
НАУ

Члени оргкомітету:

проф. О.М. Акмалдінова

доц. Т.О. Вакулєнко

проф. Л.Г. Дротянко

проф. С.С. Кіраль

проф. Е.В. Лузік

проф. Т.І. Лютрина

доц. О.О. Михайленко

проф. М.М. Мокляк

проф. О.П. Полюсєв

проф. І.І. Тюрменко

доц. О.Г. Шостак

проф. Я.В. Януш

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту
(Протокол №6 від 15 березня 2007 р.)

© Національний авіаційний
університет, 2007

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАУКИ І ВИЩОЇ ОСВИТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ)

Любовь Дротянко

доктор филос. наук, профессор, г. Киев

Валентин Оноприенко

доктор филос. наук, профессор, г. Киев

Информационные технологии как средство индивидуально-вариативного образования

Одна из особенностей современного этапа взаимосвязи науки и образования состоит в том, что ныне кончается эпоха письменной культуры, книги и начинается эпоха массовой культуры, компьютера. В массовой культуре эмоциональное начало довлест над рациональным, ситуативное знание - над логическим, поведенческие навыки - над интеллектуально осмысленным поведением. В результате школа с ее рациональностью, логической самодисциплиной, ориентацией на знание, обогащение памяти оказывается уже недостаточной, перестает быть основной формой культурной преемственности.

Цивилизация стоит на пороге информационного будущего. «Виртуальная реальность» со средствами массовой информации, электронной почтой, глобальными компьютерными сетями уже существенно изменили мир. Информатизация связана с рождением нового мира, с новыми алгоритмами развития цивилизации, с новыми индивидуальными, социальными, научными технологиями. «Информационный джин», ворвавшись в современное общество, резко снизил время деактуализации знаний. Это непосредственно касается и сферы образования, а также проблем ее информатизации. Моделирование, имитация, компьютерные игры и учебники, средства представления информации вышли на первый план.

Стратегическая цель информатизации образования состоит в глобальной рационализации интеллектуальной деятельности, радикальном повышении эффективности и качества подготовки специалистов до уровня, достигнутого в развитых странах, т.е. подготовки кадров с новым типом мышления, соответствующим требованиям постиндустриального общества. В результате достижения этой цели в обществе должны быть обеспечены массовая компьютерная грамотность и формирование новой информационной культуры мышления путем индивидуализации образования. Информатизации призвана подготовить обучаемых к полноценному и эффективному участию в общественной, социальной и профессиональной областях жизнедеятельности в условиях информационного общества. Для этого необходимо обеспечить: повышение качества образования; увеличение

Проблеми самоактуалізації спеціаліста-психолога, роботаючого с кризовими переживаннями

Проблема самоактуалізації являється ключовою екзистенційною проблемою для кожного человека. Как известно, А. Маслоу определил самоактуализацию как «полное использование человеком своих способностей и возможностей, постоянный процесс развития своих потенциальностей, переживание полное, живое, беззаветное, с полной концентрацией и полным впитыванием».

Профессиональная жизнь человека может как увеличивать, так и уменьшать его шансы на актуализацию своей самости. Ведь, если мыслить жизнь (вслед за А. Маслоу, К. Хорни, В. Франклом, И. Яломом) как непрерывный процесс личностного выбора между ростом и безопасностью, то самоактуализация означает: в каждом выборе решать в пользу роста. Однако, сделать это не всегда просто. Такому выбору могут мешать как внешние факторы, так и внутренние преграды, связанные, прежде всего, с дефицитом мотивационных ресурсов человека и нарушением, вследствие этого, регуляции его отношений с миром. Недостаток регулятивных ресурсов приводит человека к необходимости лимитирования, ограничения жизненной, в том числе и профессиональной, активности, выработке таких стратегий поведения, которые позволили бы минимизировать эмоциональную, интеллектуальную, социальную включённость в мир. В результате выбор между ростом и безопасностью оказывается предопределённым.

В профессии психолога существуют особые «зоны риска» - области профессиональной самореализации, где имеют место чрезвычайно высокие эмоциональные, когнитивные, смысловые нагрузки. Это - области работы с кризисными, в том числе посттравматическими, переживаниями клиентов.

Высокий уровень эмпатии, необходимый для эффективной работы в области кризисного консультирования, при дефиците регулятивных ресурсов приводит к чрезмерной идентификации специалиста-психолога с травматическими переживаниями клиентов и нарушению способности к своевременному разотождествлению с ними. Возникает риск «вторичной» психотравматизации самого специалиста. Не удивительно, что, в результате усиления дезинтегративных процессов, у специалиста актуализируется мотивация самосохранения: формируется целый ряд защитных тенденций, направленных на избежание

студентів має вище середнього і високий рівні стійкості уваги на першому і другому, ніж на старших курсах, що ми можемо пояснити наявністю у них більшого інтересу до навчання.

Проаналізувавши кількість і розподіл помилок у студентів, які добре навчаються з англійської мови і тих, які навчаються на задовільно, можна стверджувати, що для останніх характерне настання згоди при виконанні однаковитної роботи, вони не можуть мобілізувати свої вольові зусилля і мають меншу здатність до самоорганізації в учні.

Існує зв'язок стійкості уваги з навчальною успішністю студентів, що підтверджується також кореляційним аналізом, але статистичний зв'язок не міцний. Тенденції не послідовні, на третьому курсі статистично значущої кореляції не виявлено. Це може відбуватися з різних причин, наприклад, набуття тими явищами, які вивчаються і кількісних змін та підготовки до виконання якісних. Можуть впливати і інші чинники, наприклад, обсяг складності завдань для студентів третього курсу тощо.

Показники перекладення уваги у студентів, які мають погану успішність з англійської мови, відповідають низькому рівню, а у студентів, які добре навчаються, - середньому, високому, а на першому курсі, хоча і низькому, але коефіцієнт порівняно вищий. Кореляційний аналіз підтвердив зв'язок перекладення уваги з навчальною успішністю студентів. Ми отримали стійку позитивну кореляцію на першому, третьому і четвертому курсах.

Кореляційний аналіз показав, що є статистичний зв'язок розподілу і навчальної успішності студентів лише на першому і другому курсах. На третьому і четвертому курсах кореляція низька, статистично недостовірною, що дає підстави стверджувати, що успішність вивчення іноземної мови на старших курсах напевно не залежить від розподілу уваги. Рівень володіння іноземною мовою у студентів старших курсів вимагає більше стійкості уваги, ніж розподілу.

Обсяг уваги студентів в основному становить 2 - 3 об'єкти. Низький обсяг уваги поєднується з низькою точністю сприйняття, а високий обсяг уваги поєднується з високою точністю сприйняття. Але є студенти, які навчаються на добре і задовільно, у яких середній і високий обсяг уваги поєднується з низькою точністю сприйняття.

Статистично виявлений зв'язок обсягу уваги і успішності навчання студентів на другому і четвертому курсах, зв'язок обсягу і стійкості уваги у студентів першого і другого курсів; зв'язок обсягу і перекладення уваги лише у студентів першого курсу, а зв'язок обсягу і стійкості перекладення уваги у студентів першого, другого і третього курсів; виявлений також статистичний зв'язок обсягу і розподілу уваги лише у студентів другого курсу.

негативних переживань, зв'язаних з рішенням професійних задач. Закономерний результат - блокування потенціалів розвитку, професійна та личісна стагнація.

В зв'язі з цим, важкою задачею, вимагає рішення ще на етапі вузівської підготовки будучих спеціалістів, являється, на наш взгляд, совершенствование (а в случае необходимости - частичное или полное преобразование) у студентов системы регуляции их взаимоотношений с миром.

Высшим системным уровнем регулятивной активности человека является уровень самодетерминации. Функционирование на нём связано с качественным преобразованием ценностно-смысловой системы человека и развивается у него в результате способностью к преодолению жёсткой смысловой «Эго» - капсулизации в ситуациях с непредсказуемым исходом и проявлению сверхадаптивной, надситуативной активности.

В связи с выше сказанным можно сформулировать ряд задач, которые необходимо решать в процессе обучения студентов-психологов.

1. Осуществление первичной диагностики и текущего мониторинга «ядерных» образованной индивидуальной системы регуляции: ценностных, смысловых, мотивационных структур личности.
2. Организация целенаправленной работы по активизации процессов смыслообразования, высвобождению смыслового и аксиологического потенциала студентов.
3. Развитие у студентов навыков аутогенного менеджмента.

Наталія Погорільська

м. Київ

„Психологічна автобіографія” матерів дітей-інвалідів

Працюючи з мамами дітей-інвалідів, ми встановили, що чинником психологічної адаптації матері до факту народження дитини з інвалідністю є розвиток співзалежності стосовно дитини.

Аналіз літератури (Дж. Уайтхолд, 2002; Smith, Russiyanoff, 2000, В.В. Москаленко, 1999; Ш.В. Круз, 1998) показує, що на сьогодні відсутня єдина концепція співзалежності, яка змогла б пояснити всі особливості її проявів. Перш за все, відсутнє однозначне пояснення причин і умов розвитку.

В.В. Москаленко стверджує, що стрес є лише пусковим механізмом розвитку

співзалежності. З метою дослідження психологічних передумов цього явища у матерів дітей-інвалідів було використано методику „Психологічна автобіографія”, запропоновану О. Коржовою. Дослідження проводилося на базі Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”.

Методика спрямована на визначення найбільш значимих ситуацій, особливості їх сприймання. Як відмічає Л.Ф. Бурачук (1989), відповіді-реакції досліджуваних отримують смисл не стільки в зв'язку з їх об'єктивним смислом, скільки з особистісним значенням, яке надає відповіді досліджуваний. Таким чином, дана методика дозволяє вивчити основні параметри інтерпретації даних виражених у продуктивності сприймання образів життєвого шляху; оцінку життєвих подій, змісті подій, „сильні” чи „слабкі” події.

Були виділені наступні „сильні” ситуації: народження дитини-інваліда (встановлення інвалідуючого діагнозу), постійні пошуки відповідної медичної допомоги (негативні), подолання стану здоров'я (позитивні). „Слабкі” ситуації також пов'язані з життям дитини: імовірність вступу дитини до ВНЗ; можливість отримання власного житла для покращення умов проживання дитини; негативні: смерть батьків, найближчих родичів. Хоча більшість опитаних розлучені, „розлучення” як життєва подія зустрічається у відповідних надзвичайно рідко, що вказує на психотравматичний характер.

Пригадують також і певні категоричні судження: позитивні та негативні події оцінюються за допомогою лише максимальних значень.

Достовірно менша кількість (11,36 (соматично здорові) і 7,25) і вага життєвих подій (45,2 і 34,18) можуть мати відношення до захисних реакцій, як наслідком переживання тривоги, що проявляється у „дискримінації” минулого, в ускладненні особистісної проєкції в майбутнє (Г. Попов, О. Сосва, 1981). Для матерів дітей-інвалідів найбільш значимими є події „біологічного” типу, до яких в першу чергу відносяться ситуації народження дитини з психологічними порушеннями, повідомлення про діагноз (встановлення діагнозу) і зміни в стані здоров'я дитини.

Висновки: Отже, дослідження дитячих спотвілів матерів дітей-інвалідів виявились неможливим. Факт народження дитини з інвалідністю (чи встановлення інвалідуючого діагнозу), так би мовити, розділяє життя жінки на два періоди: „до народження (встановлення діагнозу)” і „вже з дитиною”. Перший етап практично повністю витісняється або трансформується лише в позитивні емоції (являє контраст).

Наведення незначної кількості значимих подій вказує на бідність психологічного часу, тобто обмеженість і ускладнення актуалізації образів минулого і майбутнього, соціальну дезадаптованість.